
TÜSİAD INTERNATIONAL

UKRAYNA RAPORU

TS-INT/08-30
Temmuz 2008

Bu rapor TÜSİAD International tarafından 9-10 Haziran 2008 tarihleri arasında düzenlenen Ukrayna ziyareti çerçevesinde TÜSİAD International Bölümü tarafından hazırlanmıştır.

Giriş.....	3
I- Siyasi Görünüm.....	3
II- Ekonomik Görünüm.....	4
III- Ukrayna’da Potansiyel Alanlar	4
IV- Ukrayna: Güçlü Yanlar / Zayıf Yanlar Tablosu.....	5
Kaynakça.....	6
Önemli Kurumlar Listesi.....	6

GİRİŞ

1991 yılında bağımsızlığını kazanan Ukrayna'nın yüzölçümü yaklaşık 600.000 km², nüfusu ise 47 milyon civarındadır. Başkenti 2,7 milyon nüfuslu Kiev olan Ukrayna'da 24 bölge, 1 otonom bölge (Kırım) ve bölge statüsünde 2 kent (Kiev ve Karadeniz kıyısındaki Sivastopol) bulunmaktadır.

Demir cevheri, kömür, manganez, doğal gaz, tuz, sülfür, grafit, titanyum, magnezyum, nikel, cıva gibi doğal kaynaklar açısından da zengin olan Ukrayna, yaklaşık 50 milyonluk bir pazar oluşturması, eğitilmiş insan gücü ve çok sayıda sektörde yeni yatırım ya da modernizasyon ihtiyacı bulunması sebebiyle Türkiye açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Karadeniz'in karşılıklı iki kıyısında yer alan Türkiye ile Ukrayna arasında 2000 yılında 1,23 milyar dolar olan ticaret hacmi 2007 yılında 5,8 milyar dolara çıkmış olmasına rağmen tatmin edici bir seviyede değildir. Türkiye %6,2 ile Ukrayna'nın Rusya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarıdır. Ukrayna'nın pazar büyüklüğü dikkate alındığında Türk firmaların sadece ticaret yapmak için değil yatırım yapmak için de Ukrayna pazarı ile ilgilenmesi, yeni imkanlar doğurması açısından önemli gözükmektedir.

Turizm iki ülke arasındaki önemli işbirliği alanlarından biridir. Türkiye'yi ziyaret eden Ukraynalı sayısı 2001'de 100 bin iken 2007 yılında bu sayı 600 bine yaklaşmıştır. Ukrayna'yı ziyaret eden Türk sayısı ise Ukrayna'nın uyguladığı vize rejiminden dolayı ihmal edilebilir boyuttadır.

2008 yılı itibarıyla Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan Ukrayna'nın dünya standartları ile bütünleşmesinin hızlanması ve mal ve eşya ticaretinde piyasaya erişim olanaklarının iyileşmesi, daha iyi bir yatırım ikliminin oluşması, gümrük tarifelerinin kademeli olarak indirilmesi beklenmektedir.

Halen devam etmekte olan AB ile Serbest Ticaret Anlaşması müzakereleri sürecinde sınai tarifelerin tamamının kapsanması ve liberalizasyonu hedeflenmektedir. Ayrıca rekabet, fikri sınai haklar, menşei gibi konularda da AB ile uyumlu bir Ukrayna Türk yatırımcısının lehine olacaktır. Türkiye-Ukrayna STA'sı konusunda ise Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye-Ukrayna STA'sı kapsamında tekstil ve konfeksiyon, beyaz eşya, motorlu taşıtlar, mineral maddeler, plastik ürünleri ile bazı tarım ürünlerinin (turunçgiller, diğer taze meyveler, tütün, meyve suları) Ukrayna'ya ihracatında artış öngörülmektedir.

Ukrayna, Türk işadamları tarafından hem ekonomik ve teknolojik potansiyeli, hem de yetişmiş insan gücüyle bölgemizde ve Avrupa'da dikkate alınması gereken bir ülke olarak değerlendirilebilir. Ekonomik reformların başarıya ulaşması halinde bir "ekonomik mucizeye" dönüşebilecek potansiyeli bünyesinde barındıran Ukrayna'yla ilişkiler dış ticaretten yatırıma genişlerken; Ukrayna'nın gelişmiş metalürji, gemi ve uçak yapımı, demiryolu endüstrisi ve petrol-doğal gaz boru inşa sanayileri Türkiye için ortak yatırım alanlarıdır. Bununla birlikte Türkiye ekonomisi özellikle hizmet sektörleri olan finans, turizm, inşaat ve ulaştırma açısından Ukrayna'yla işbirliğine açık bulunmaktadır.

I- SİYASİ GÖRÜNÜM

Ukrayna'da 30 Eylül 2007'de gerçekleştirilen erken genel seçimlere 20 siyasi parti katılmış, %3 barajını aşan beş parti parlamentoya girebilmiştir. Seçimlerin sonuçları resmen 27

Ekim’de açıklanmış ve Yuliya Timoşenko Hükümeti 18 Aralık tarihinde 450 üyeli Parlamento’da 226 milletvekili tarafından onaylanarak kurulmuştur. Seçimlerde %30 oy oranı ve 156 milletvekili elde eden Yuliya Timoşenko Bloku (BYUT) ile %14 oy oranı ile 72 milletvekiline sahip Devlet Başkanı Viktor Yuşçenko’ya bağlı Bizim Ukrayna-Halkın Kendini Savunması (BU-HKS) arasında imzalanan koalisyon protokolü uyarınca BYUT’un başbakan adayını, BU-HKS’nin ise parlamento başkanı adayını belirlemesi öngörülmüştür. Yuşçenko ve Timoşenko’nun uyum içinde çalışmaları oldukça zor gözükmemekte ve bu uyumsuzluk Ukrayna’da demokrasi ve serbest piyasa ekonomisi standartlarının gelişmesini engelleyecek boyutlara ulaşabilmektedir. 2009’da yapılması öngörülen devlet başkanlığı seçimleri de mevcut politik ortamı etkilemektedir. Rusya Federasyonu’nun Ukrayna üzerinde enerji başta olmak üzere, ekonomik, sosyal ve kültürel etkili kozları bulunmaktadır ve Ukrayna’nın Rusya’ya karşısına alacak siyasi ve ekonomik hedefler koymasının sonuçları değerlendirilmelidir. Ülkenin özellikle NATO üyeliği perspektifi ve AB ile yakın ilişkiler kurmak istemesi bu bağlamda ele alınabilir. Tarımın daha ağır bastığı, Avusturya Macaristan İmparatorluğu bakiyesi batı Ukrayna AB ve NATO üyeliğini desteklerken, bir zamanlar Rus Çarlığı’na ait olan sanayileşmiş ve Ukraynaca yerine Rusçanın hakim olduğu güney ve doğu bölgeleri ise Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi NATO’yu bir tehdit olarak görmektedir. Bununla birlikte 2009 yılında yapılacak devlet başkanlığı seçimleri de Ukrayna’nın siyasi geleceği bakımından belirleyici nitelik taşımaktadır.

II- EKONOMİK GÖRÜNÜM

2005 yılında %2,6 oranındaki büyümenin ardından, Ukrayna ekonomisi 2006 yılında artan doğalgaz fiyatları, yükselen enflasyon oranı ve cari işlemler açığına rağmen %7 oranında büyümüş ve GSYİH 106,5 Milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Büyümenin %7 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmesinin ardındaki başlıca faktörler demir çelik sektörü ürünlerine yönelik artan dış talep ve yurtiçi tüketim harcamaları olmuştur. Bununla birlikte, son yıllarda Ukrayna hükümetlerinin izlediği sıkı maliye politikaları, borçların yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar ve yabancı sermaye girişi döviz rezervlerinin artışına katkıda bulunmuştur.

GSYİH 2006 yılında cari fiyatlarla yaklaşık olarak 106 milyar dolar, kişi başına düşen milli gelir de yine cari fiyatlarla yaklaşık 2.290 USD olarak gerçekleşmiştir. Sektörel GSMH artışında 2006 yılında %14,3 oranındaki artış ile hizmetler sektörü ilk sırada yer almaktadır. Sanayi sektöründeki büyüme oranı %6,2; tarım sektöründeki büyüme oranı ise %0,4 olmuştur.

III –UKRAYNA’DA POTANSİYEL ALANLAR

Sanayi: En önemli sanayi dalı olan demir – çeliğin yanı sıra savunma sanayi, makine imalatı, gıda, metalürji, kimyasallar, uçak ve gemi inşa sanayi, kağıt ve selüloz sanayi ile otomotiv yedek parçaları ve tekstil önde gelen sektörlerdir.

Tarım: Ukrayna’nın şu andaki önemli tarım ürünleri tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği ve soya fasulyesidir. Aynı zamanda başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağlarda da eskiden olduğu gibi BDT ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır.

Ulaştırma: Ukrayna’nın demiryolu ve limanlarda modernizasyon ve işletme problemlerinin giderilmesine; şehirlerarasında otoyol yapılmasına (sadece Kiev - Odesa arasında otoyol bulunmaktadır) ve yeni bir havayolu ağı kurulmasına ihtiyaç vardır.

Madencilik ve Enerji: Ukrayna kömür, demir cevheri, kireç, kireçtaşı, titanyum, cıva, sülfat ve potasyum tuzları, sülfür, granit, toromin ve kaolin gibi maden ve toprak elementleri konusunda zengin doğal kaynaklara sahiptir. Enerji tesislerinin (petrol, doğalgaz ve nükleer) hem modernizasyon hem de kapasite artırımı konusunda dış yardımlara ve yabancı sermayeye ihtiyacı vardır.

Bankacılık-Finans: Ekonominin gelişimi ve dış dünyaya açılması doğrultusunda bankacılık ve finansal hizmetlerde yoğunlaşma gözlenmektedir.

İnşaat: Ülkedeki en cazip alanlardan biridir. Ukrayna ve Polonya'nın ev sahipliğinde gerçekleştirilecek 2012 Avrupa Futbol Şampiyonası'nın 20 milyar \$'lık inşaat yatırımını tetikleyeceği hesaplanmaktadır.

IV- UKRAYNA: Güçlü yanlar / Zayıf yanlar Tablosu

Yatırım ortamı için güçlü yanlar	Yatırım ortamı için zayıf yanlar
Güçlü makroekonomik trendler	Vergi ve diğer düzenleyici yükler (kurumlar vergisi: %25)
Demokratik sisteme doğru evrilen bir politik yapı	Çok iyi çalışmayan bir adli sistem
Düşük maliyetli vasıflı işgücü (Bu avantaj zayıflamaya başlamakta)	Yükselme eğiliminde olan işgücü maliyetleri
Önemli pazar potansiyeli	Yaygın rüşvet
Coğrafi pozisyon avantajı	İleri seviyede politik istikrarsızlık
Gelişen bir finans sektörü	Yavaş ilerleyen reformlar
Hızlı artış gösteren tüketim gücü	Rusya'ya enerji konusundaki bağımlılık (fiyatların artması)
Yüksek kar marjları	İnsan sermayesinin beyin göçü ve düşük eğitim standartları sonucu zayıflaması
DTÖ üyeliği ve AB ile yakın ilişkiler (Avrupa Komşuluk Politikası ve STA Görüşmeleri)	

KAYNAKÇA

1. European Bank of Reconstruction and Development, Ukraine Country Office, “Future Potential for Investments in Ukraine: What Opportunities and Challenges exist?” Sunumu, Haziran 2008
2. “Gümrük Birliği Çerçevesinde AB’nin Üçüncü Ülkelerle Yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmalarının Avrupa ve Türk İş Dünyasına Etkileri”, TÜSİAD yayını, Haziran 2008
3. “L'adhésion à l'OTAN divise l'Ukraine, géographiquement et politiquement”, Le Monde, 2 Nisan 2008
4. T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, “Ukrayna’nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri” Raporu, Haziran 2007
5. T.C. Kiev Büyükelçisi Erdoğan İşcan’ın Image.UA dergisi ile yaptığı röportaj, “Ukraine-Turkey: Two Big Countries of the Greater Europe”, Mart 2008
6. “Ukraine is getting ready for 2012”, FirstBusiness, Mart-Nisan 2008
7. World Bank, “Ukraine at a glance”, Eylül 2007
8. World Trade Organization, Ukraine country report, Ekim 2007

ÖNEMLİ KURUMLAR LİSTESİ

T.C. Kiev Büyükelçiliği - <http://www.turkembkiev.com>

Uluslararası Türk Ukrayna İşadamları Derneği - www.tuid.org.ua

Confeu (Confederation of Employers of Ukraine- Ukrayna İşverenler Konfederasyonu)
www.confeu.org

European Bank for Reconstruction and Development (Avrupa İnşaa ve Kalkınma Bankası) - <http://www.ebrd.com/about/contacts/local.htm#ukraine>

International Finance Corporation (Uluslararası Finans Kurumu)
http://www.ifc.org/ifcext/about.nsf/content/contacts_eca

Investukraine (Ukrainian Center for Foreign Investment Promotion)
(Ukrayna Yabancı Yatırım Promosyon Merkezi) - <http://www.investukraine.org/>

ULIE- Ukrainian League of Industrialists and Entrepreneurs
(Ukrayna Girişimciler ve Sanayiciler Birliği) - <http://www.uspp.org.ua/>

Ukrayna Devlet Gümrük Servisi - www.customs.gov.ua

Ukrayna Devlet İstatistik Komitesi - www.ukrstat.gov.ua

Ukrayna Sanayi Politikası Bakanlığı - www.industry.gov.ua

Ukrayna Ekonomi Bakanlığı - www.me.gov.ua